नेपाल गजेट

भाग ३

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

काठमाडौं, चैत्र ६ गते २०१८ साल

श्री ५ को सरकार

उद्योग तथा वाणिज्य मन्त्रालय

श्री ५ को सरकारले बनाएको तल लेखिए बमोजिम घरेलु ग्रामीण र साना उद्योग (ऋण र लगानी) नियमहरू, २०१८ सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

घरेलु, ग्रामिण र साना उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन दिई उद्योगको विस्तार गराउनको निमित्त ऋण र लगानीको व्यवस्था गर्नु वाञ्छनीय भएकोले,

विकास समिति ऐन, २०१३ (समय समयमा भएका संशोधनहरू सहित) को दफा ५ को उपदफा (३) अन्तर्गत ग्रामीण र साना उद्योग तालीम तथा विकास समितिले श्री ५ को सरकारको स्वीकृति लिई यी नियमहरू बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :– (१) यी नियमहरूको नाम घरेलु, ग्रामीण र साना उद्योग (ऋण र लगानी) नियमहरू २०१८ रहेको छ ।

(२) यी नियमहरू तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछन् ।

२. परिभाषा:– विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यी नियमहरूमा–

(क) "उप समिति" भन्नाले यी नियमहरू अन्तर्गत गठन गरिएको घरेलु, ग्रामीण र साना उद्योग ऋण र लगानी उपसमिति सम्झनु पर्छ ।

६५१

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ख) "ऐन" भन्नाले विकास समिति ऐन, २०१३ (समय समयमा भएका संशोधनहरू सहित) सम्झनु पर्छ ।

(ग) "विभाग" भन्नाले श्री ५ को सरकारको घरेलु, ग्रामीण र साना उद्योग विभाग सम्झनु पर्छ ।

(घ) "समिति" भन्नाले ऐन अन्तर्गत गठन गरिएको घरेलु, ग्रामीण र साना उद्योग तालीम तथा विकास समिति सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "उद्योग" भन्नाले घरेलु, ग्रामिण र साना उद्योग सम्झनु पर्छ ।

३. उपसमितिको गठनः– यी नियमहरूको प्रयोजनको निमित्त "घरेलु, ग्रामीण र साना उद्योग ऋण र लगानी उपसमिति" नामको एक उपसमितिको गठन गरिने छ जसमा देहाय बमोजिमको अध्यक्ष र सदस्यहरू रहने छन्:–

(क) विभागको डाइरेक्टर ---------- अध्यक्ष

(ख) श्री ५ को सरकारको उद्योग वाणिज्य मन्त्रालयको एकजना उपसचिव----------सदस्य, र

(ग) समितिको ऋण र लगानी फांटको अफिसर ------ सदस्य तथा सचिव ।

नेपाल औद्योगिक विकास करपोरेशनको जनरल मैनेजर वा अन्य एक जना प्रतिनिधि उक्त उपसमितिको सल्लाहकार हुने छन् । समितिले समय समयमा अरू पनि सल्लाहकारहरू तोक्न सक्नेछ ।

४. उपसमितिको कर्तव्य र अधिकारः– (१) समितिको नामले समितिको तर्फबाट नेपाल अधिराज्यभित्रका उद्योगहरूलाई समय समयमा ऋणहरू दिई वा उद्योगहरूमा लगानी गरी उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन र बढावा दिने काम उपसमितिको हुनेछ।

(२) उपनियम (१) को प्रयोजनको निमित्त उपसमितिको काम कर्तव्य र अधिकार खास गरेर देहाय बमोजिम हुने छन्:–

(क) नेपाल अधिराज्यमा नयाँ खोल्न र चलीरहेको उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन र बढावा दिनको निमित्त आवश्यक देखेको न्यूनतम ऋणहरू प्रदान गर्ने

तर त्यस्तो उद्योगहरू नेपाल अधिराज्यको आर्थिक दृष्टिकोणले लाभदायक र उपसमितिद्वारा निर्धारित योजनाभित्र परेको हुनुपर्छ । सरकारी उद्योगहरूको हकमा श्री ५ को सरकारको सहकारी नीति अनुसार स्थापित र संचालन भएको हुनुपर्छ ।

(ख) उद्योगको प्रोत्साहनको निमित्त आवश्यक देखेमा त्यस्ता उद्योगका शेयर किन्ने

(ग) देहायको एक वा एकभन्दा बढी तवरबाट उद्योगहरूलाई आर्थिक सहायता दिने।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(१) प्रत्यक्ष ऋण एक मुष्ट वा किस्ता वन्दीमा दिई

(२) कुनै व्यक्ति वा संस्थासंग सम्मिलित भई उद्योगको काम गर्नेगरी

(३) प्रफेरेन्स ग्राहयताको ऋण र डिवेन्चर किनी

(४) आफूले सिफारिश गरेका प्रतिनिधिको संचालनमा आवश्यक देखको पूंजी लगान गरी नयाँ उद्योग यूनिट चलाई

(५) त्यसरी चलाएको नयां उद्योग यूनिट पछिबाट कसैले चलाउन चाहेमा आवश्यक देखेका साधनहरू सुलभ गराई प्रोत्साहन दिन लगानी भएको पूंजी आफ्नो ठहर अनुसार असूल गर्ने वा ऋणको रूपमा मिलाई हटतान्तरित गरी आफ्नो परेको हिस्सा जति सक्यो चांडो असूल उपर गर्ने गरी ।

(घ) ऋण र लगानीको लागि दरखास्तहरू लगाएको वा लगाउने पूंजीको पूरा पूरा विवरणखुलेको उपसमिति आफैले स्वीकृत गरेको ढांचाको भएमामात्र लिने ।

(ङ) ऋण र लगानी लागि दरखास्त परेपछि सो दरखास्त बमोजिम खडा हुने वा भएको उद्योगको आर्थिक स्थिति मजबूत हुने हो होइन सो उद्योगको उत्पादन खपत हुन्छ हुंदैन सहायता दिने रकम राम्रोसंग उपयोग हुने हो होइन त्यसको विश्लेषण समितिको ऋण र लगानी फांटबाट गराई त्यसको आधारमा ऋण दिने नदिने र लगानी गर्ने नगर्ने कुराको निर्णय गर्ने ।

(च) कुनै उद्योगसंग ऋण र लगानी सम्बन्धी काम कारवाइ गर्दा आफ्नो पूंजीको संरक्षण गर्न र सो पूंजी ठीक काममा लगाउन आवश्यक देखमा शर्तहरू राख्ने

(छ) विशेष आवश्यकता पर्ने देखेको अवस्थामा नेपाल औद्योगिक विकास करपोशनसंग सम्पर्क राख्ने र समितिको ऋण र लगानी फांटको प्राविधिक कुराहरूमा विभागको प्राविधिक शाखाबाट पूर्ण सहयोग प्राप्त गर्ने

(ज) ऋण लिनेले सम्झौता अनुसार उपसमितिलाई बुझाउनपर्ने कुनै ऋण पेश्की वा त्यसको कुनै किस्ताको रकम समयमा नबुझाएमा वा समितिको नामले उपसमितिसंग भएको सम्झौताका अरू कुनै शर्त पालन नगरेमा उपसमितिसंग धितो बन्धकी जमानत राखेको निजको सम्पत्ति विक्री गरी असूल उपर गर्ने

(झ) त्यसरी विक्री गरिआएको रुपैयां ऋण लिने र उपसमितिको बीचमा अर्कै सम्झौता भइराखेकोमा बाहेक प्रथमतः उपरोक्त विक्री तथा असूल उपर गर्ने काममा लागेको खर्च दस्तूर र त्यसपछि समितिलाई तिर्न बांकी रकमको भुक्तानीमा लगाउने र बक्यौता भएमा बक्योताको रकम हकवालालाई दिने

(ञ) सम्झौतामा जेसुकै लेखिएको भए तापनि उपसमितिले ऋण दिएका वा लगानी

६२३

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

गरेका उद्योगबाट देहायका आस्था हक्मा आफूले लिनुपर्ने जमै रकमको भुक्तानी माग्नेः–

(१) ऋण वा लगानीको लागि दिएको दरखास्तमा कुनै खाश विषयमा झुट्टो र प्रमाणात्मक बिवरण दिएको छ भन्ने उपसमितिलाई लागेमा वा

(२) ऋण वा लगानी विषयमा उपसमितिसंग गरेका सम्झौताका शर्तहरू त्यस्तो उद्योगले पूरा गर्न नसकेमा वा

(३) उद्योग आफू उपर रहेका ऋण चुक्ता गर्न असमर्थ छ वा सो बापत त्यसलाई लिक्विडेशनमा पठाउने कारवाइ हुन सक्छ भन्ने कुराको उपसमितिले मनासिब कारण देखेमा वा

(४) उद्योगले ऋण वा लगानीको निमित्त धितो बन्धकी जमानतको रूपमा उपसमितिसंग राखेको सम्पत्ति उपसमितिको चित्त बुझ्ने गरी इन्स्योर नगरेमा वा त्यस सम्पत्तिको मूल्यमा ह्रासभई उपसमितिले आफूलाई चित्त बुझ्ने गरी थप सम्पत्ति धितो बन्धकी वा जमानत राख्नुपर्ने ठहराएकोमा त्यस्तो थप नराखेमा ।

५. उपसमितिको कार्यविधिः– (१) उपसमितिको सदस्य तथा सचिवले अध्यक्षको अनुमति लिई आवश्यकतानुसार उपसमितिको बैठक बोलाउने छ । अध्यक्षसमेत अरू सबै सदस्यहरू उपसमिति भएमामात्र बैठकको कोरम पुगेको मानिनछ । बैठकबाट कुनै कुराको निर्णय अध्यक्षसमेत अरू सबै सदस्यहरूको एक मतद्वारामात्र हुन सक्नेछ । मत भिन्नता भएमा समिति छेउ पेश गरी समितिको निर्णय बमोजिम गर्नुपर्छ । उपसमितिको प्रत्येक निर्णयको सूचना समितिका अध्यक्ष र सदस्यहरूलाई दिइनेछ । र त्यसरी सूचना दिइएको समयले ४८ घण्टाभित्र समितिको अध्यक्ष वा अरू कुनै सदस्यले विरोधपत्र पठाएमा सो निर्णयलाई समितिको बैठकमा पेश गरी सो समितिबाट निर्णय भए बमोजिम गर्नुपर्छ । उक्त ४८ घण्टाको अवधिभित्र कसैको विरोधपत्र नआएमा उपसमितिको निर्णयलाई कार्यान्वित गर्न हुन्छ ।

(२) उपसमितिको बैठकको अरू आन्तरिक कार्यविधि उपसमितिले समितिको स्वीकृति लिई व्यवस्थित गर्न सक्नेछ ।

(३) उपसमितिको निर्णयलाई समितिको ऋण र लगानी फांटबाट कार्यान्वित गरिनेछ ।

६. ऋण र लगानी कोषः– यी नियमहरू बमोजिम ऋणहरू दिने र लगानी गर्ने प्रयोजनको निमित्त एक ऋण र लगानीकोष रहनेछ। सो कोषमा समय समयमा समितिले तोकिदिए बमोजिमको रकम रहनेछ । समितिले अन्यथा नतोकेसम्म सो कोषमा ने. रू, दशलाख रहनेछ । सो कोष उपसमितिको नियन्त्रणमा रहनेछ । उपसमितिले ऋणहरु दिंदा र

६२७

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लगानी गर्दा सो कोषबाट झिकी दिनछ। ऋण र लगानीबाट आएको व्याज मुनाफा र पूंजीको रकम सोही कोषमा जम्मा गरिनेछ।

७. ऋण फिर्ता गर्ने तरीका (म्याच्यूरिटी):– उपसमितिले दिएको ऋणहरूको म्याच्यूरिटी र किस्तावन्दी भुक्तानी ऋण पाउने उद्योगको विशेषता हेरी उपसमितिले निर्धारित गरे बमोजिम हुनेछ।

८. ऋणको व्याज:– उद्योगले लिने ऋणमा उपसमितिले सयकडा साढे छ व्याज लिनेछ। आवश्यकतानुसार व्याजको दर समितिले हेरफेर गर्न सक्नेछ।

९. धितो बन्धकी र जमानत:– (१) उद्योगले उपसमितिबाट लिने ऋणमा कति प्रतिशत धितो बन्धकी वा जमानत लिने सो कुरा उपसमितिले निर्धारित गर्नेछ।

(२) त्यस्तो धितो बन्धकी वा जमानत वापस उपसमितिले सम्बन्धित उद्योगहरूको मेशिन औजार पनि लिन सक्नेछ।

(३) घरेलु उद्योगलाई धन वा ज्यथा जमानी र आवश्यक परेमा व्यक्तिगत जमानी लिई पनि उपसमितिले ऋण दिन सक्नेछ।

(४) ऋण लिनेको धितो बन्धकी वा जमानत बापत राखिने अचल सम्पत्तिको मूल्य ऋण लिंदा दिंदाको शर्तमा अगावै निर्धारित गर्नुपर्छ। धितो बन्धकी वा जमानत बापत राखिने जाय ज्यथा उपसमितिको स्वीकृति बेगर सट्टा पट्टा वा बेच विखन गर्न नपाउने गरी अगावै शर्तमा तोक्नुपर्छ।

१०. ऋण दिंदाको अरू शर्तहरू:– (१) कुनै उद्योगलाई ऋण दिंदा सो उद्योगमा कुल लगानीको केही भाग ऋणको लागि निवेदन दिनेले आफैले पनि राख्नुपर्ने र त्यसरी निवेदकले लगाउन राख्नुपर्ने रकमको निर्धारण उद्योगको विशेषता आर्थिक अवस्था भूत र भविष्यको मुनाफासमेतको विचार गरी उपसमितिले गरे बमोजिम हुने गरी उपसमितिले ऋण दिनेछ।

(२) घरेलु उद्योगलाई सो उद्योग र उपसमितिको बीचमा भएको शर्त अनुसार ऋणको सबै वा केही प्रतिसतको कोरा माल वा मिशिन ज्यावल दिनु सकिनेछ।

११. जांचबूझ गराउने र रिपोर्ट पठाउने शर्त:– यी नियमहरू अन्तर्गत कुनै उद्योगलाई ऋण दिंदा वा उद्योगमा लगानी गर्दा उपसमितिले देहाय बमोजिम जांचबूझ र रिपोर्ट सम्बन्धी शर्त राखेरमात्र ऋण दिने र लगानी गर्नेछ।

(१) त्यस्तो उद्योगले सो ऋण वा लगानी प्राप्त गरेको मितिदेखि क्रमशः ४।४ महीनामा कार्यको रिपोर्ट र हरहिसाबको फांटवारी समितिको ऋण र लगानी फांट मार्फत उपसमितिमा पेश गर्नुपर्ने

६२२

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) त्यस्तो उद्योगमा उपसमिति वा त्यसले खटाएको व्यक्तिले चाहेको खण्डमा जुनसुकै बेलामा पनि जाँचबूझ गर्न सक्ने र सो बमोजिम त्यस्तो उद्योगले जांचबूझ गर्न दिनुपर्ने

(३) चालू पूंजीमा लगाउने गरी ऋण दी वा सो ऋण लिनेले सो चालू पूंजी सम्बन्धी यथार्थ रिपोर्ट महीना महीनामा उपसमितिलाई दिनुपर्ने

(४) त्यस्तो उद्योगको साल सालको हिसाबको जाँच रजिष्टर्ड अडिटरद्वारा गराउनुपर्ने र साल तमाम भएको ३ महीनाभित्र अडिटको रिपोर्टसहित ब्यालेन्सशीट उपसमितिमा पेश गर्नुपर्ने

१२. ऋण लिने व्यक्ति वा संस्थाहरूको विश्लेषण:– ऋण लिने व्यक्ति वा संस्थाहरूको विश्लेषण गरी उपसमितिमा रिपोर्ट पेश गर्ने काम समितिको ऋण र लगानी फाँटको हुनेछ ।

१३. मध्यस्थ छेउ पठाउने:– उपसमितिले समितिको तर्फबाट यी नियमहरू बमोजिम कुनै उद्योगसंग ऋण वा लगानी सम्बन्धी सम्झौता गर्दा सो सम्झौता र त्यसलाई कार्यान्वित गर्ने कुराका सम्बन्धमा उठ्ने झगडालाई ऐनको दफा ९ बमोजिम मध्यस्थ छेउ पठाउने-गरी त्यस्तो सम्झौतामा अगावै शर्त तोकीमात्र सम्झौता गर्नुपर्छ ।

१४ काम कारवाइको मासिक रिपोर्ट:– उपसमितिले महीना महीनाको आपनो काम कारवाईको रिपोर्ट महीना नाघेको १५ दिनसम्ममा समितिमा पठाउनुपर्छ ।

१५. ऋण दिंदा वा लगानी गर्दा संयुक्त दस्तखतबाट गर्ने:– उपसमितिको निर्णय बमोजिम ऋणहरू दिंदा वा लगानी गर्दा उपसमितिको अध्यक्ष र ऋण र लगानी फांटको अफिसरको संयुक्त दस्तखतबाट गरिनेछ ।

१६. उपसमितिको हिसाब जाँच:– उपसमितिको हिसाब समितिबाट खटाएको अडिटरले साल सालै चांजने छ र सो अडिटरको रिपोर्ट लिई समितिले फरफारक दिनेछ ।

१७. उपसमितिको विघटन:– उपसमितिलाई समितिले चाहेमा जुनसुकै बखत विघटन गर्न सक्नेछ ।

आज्ञाले–
कृष्णबम मल्ल
श्री ५ को सरकारको सचिव
उद्योग तथा वाणिज्य मन्त्रालय ।

गोरखापत्र छापाखानामा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।